

A

1231

—

iv.

—

1963

FOTO

N.R.

1
PÓSAHÁZI JÁNOS

RÖVID TUDOSÉTÁS
A CONSEQUENTIAK -
RUL

SÁROSPATAK, 1665.

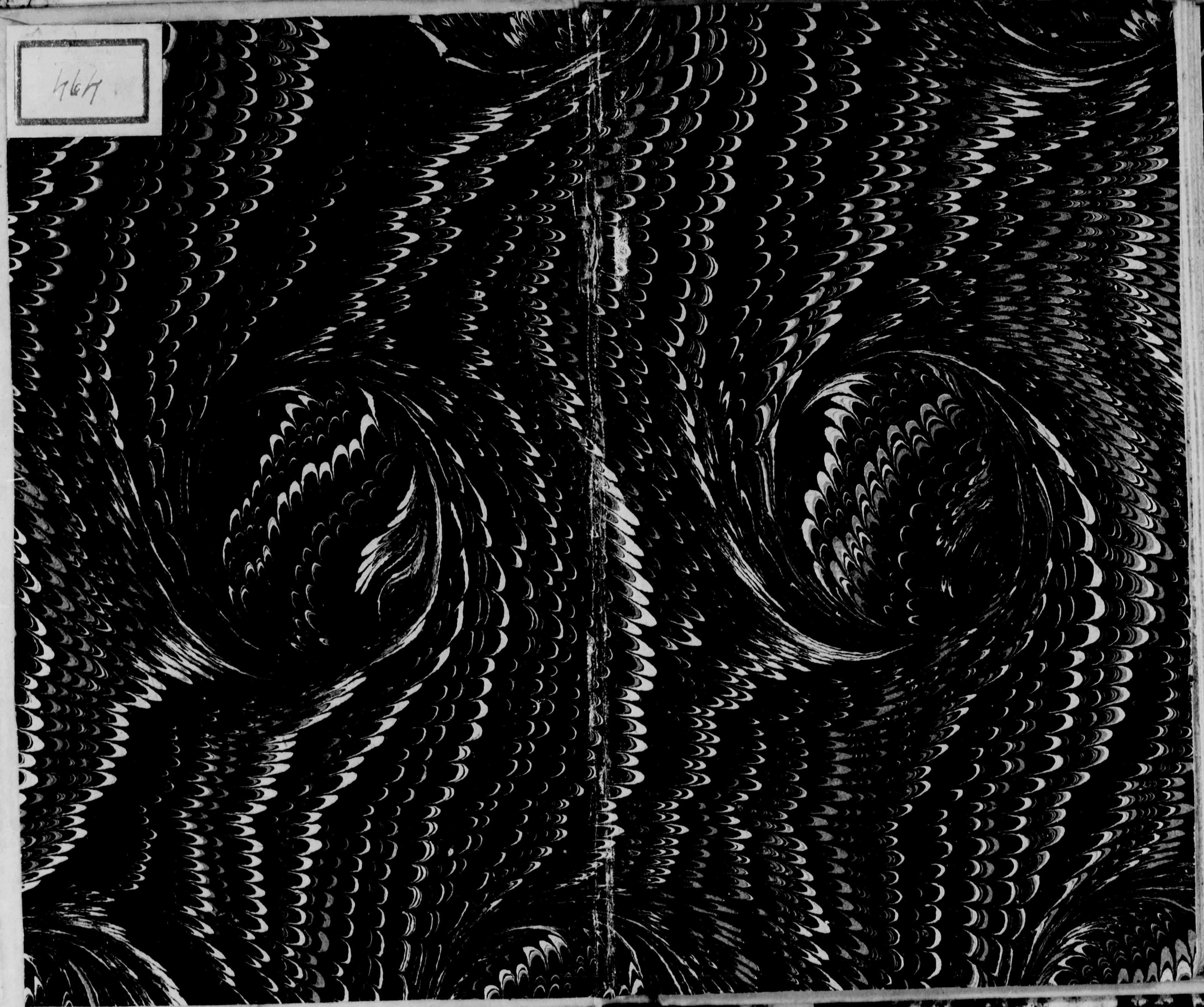
SZK I. 1616.

SZTRIPSZKY 2199/a.

Lh: MTAK - RÁTH 464.

ROVID TUDOSÍTÁS A CONSEQUENTIAIRÓL

464

XVII. 32

1
E munka szerzője Pósa-házi János, s-
táki tanár, mint Lámbar mondja Trabó:
R. M. Könyv I. 1056. sz. műve 746. l.-ján:
„Ezen szöveget sok tekerő irási után a
Consequenciákra itt könyvében nyom-
tatással is kiadta Pósa-házi; maga Pósa
is hivathozik rá Trabó: I. 1043. sz. műve
69. l.-ján: „Vak vagy, nem Manifestator,
ha Pósa-házinál arra feleletet nem ol-
vastál a rövid Manifestumra való Va-
lasz-tételben.”

Megjelent 1665-ben; mert a s-
táki vita, melyből e mű keletkezett, 1665. jún. 5-én
folyt le a s-
táki piacon. Erőltetve
hisz Lámbar a Manif.-ot; rá felelet Pósa
e műve. Pósa a Trabó: I. 1046. sz. a. 1666-
ban megjelent műve 58. l.-ján m.: „For-
gott kézredben (Olvasó) némi Tracta,
mely a Consequenciák felől való Rö-
vid Tudósításra szolgál.” Aztán is-
meretes, mily gyorsan követték az ily
munkák egymást.

Hogy Pósa-házin jelent meg, a be-
tűn, fejlődés kivül a körülmények
is kétségtelenül teszik.

Budapest,
1914. okt. 28.

L. Martonförséki
ész. foglalkoztatás.

Rövid Tudósítás

A CONSEQUEN- TIÁKRVL.

A' PATAKI IESVITA
Paterek Rövid MANIFESTV
MARA való felelettel
edgyütt.

K E R D E S.

Mitsoda a Keresztyen hitnek fundamen-
toma?

F E L. Csak egyedül az Istennek ki-jelen-
tetett akarattya, melly a' szent irás.

K. De csak azokat kelle' hinnünk, mellyek
a' Bibliában szorul szora, igiről igire fel ta-
láltainak, és meg irva vadnak?

F E L. Nem csak azokat, hanem azokatis,
mellyek a' Sz. irásban, mint a' hitnek és vallás-
nak egyedül való principiómában, jó és igaz
következes szerént fundáltatnak. Ugyanis mint Lib. 1.
Bellarminus helyessen mondgya: *Ad proban-* Purg
dum fidei dogma, non est necesse, ut expressè id in cap.
scripturis habeatur, modò ex his aperitè colligi possit.
Az az; A' hit dolganak meg probálására, nem szük-
ség hogy a' ki fejezve légyen a' szent irásban, csak
abból nyilván hozattathassék ki. Jól is, mert a'
Szent irás a' Hitnek és vallásnak principióma:
nem hozza penig magával a' principiómnak ter-
mészeti, hogy minden *conclusio* nemek s ne-
vezetek szerént legyenek benne.

K. Elbetünke bát a' *Consequentiákkal* az az a'
Szent irásban fundaltat, és abból az igaz okosság

A 2

által

11
által ki hozattatott következesekkel, valamely hitnek
igazságtyanak meg probálására, vagy valamely sé-
velyesnek meg - igazolására?

Ka. Ugy allatjuk az *Arianusok*, *Anabaptisták*
és nemely új *Papisták* ellen: kiknek a' Conse-
quentiak kellerlenek és az ő itiletek szerént nem
egyebekek hanē *Idololatia Novatorum*. De lássad és
99. szánnyad ennek az embernek feje szédel gését, ki
egy kezével a' *Consequentiaikat* el taszítja, másikkal
560. örömeit magához fogadgya, midőn együvást ír-
ja: *Azonni meg alkuszunk, hogy ha szintén a' Szent*
írásban minden szükséges dolgok, explicitē, imme-
diatē, in specie, igényessen, nyilván, világossan, in-
lajdon neme, és nevezete szerént fel nem talaltatna-
kik: de implicitē, mediātē, in genere, más dolgok-
ban, be takarva homályban és nemely közönséges
mondásokban mindenké valamik szükségesek fel ta-
laltatnak, és ki hozhatnak a' Szent írásból. An-
nakokáért a' ki hitelt ad a' Bibliának, jó következe-
sekkel formált bizonyosságokkal ki hozhat minden szük-
séges dolgot a' Bibliából. Hallo! ki Commen-
dalhatna szebben a' *Consequentiaikat*. Ha ezen
velünk meg alkuszol, miért mondod tehát Ujji-
tok balványozásának a' *Consequentiaikat*: Az Ujji-
tok sem imádkhatnák hathatób igekkel azo-
kat.

K. De hogy minden ütközetnek és ellenmondás-
nak köve el berittassék, mit kell meg tartanod a' Con-
sequentiaikról?

F. Tarcs

F. Tarcs meg in e' következő regulakot

I. A *Consequentiaik* két felék: avagy a' Szent
írásban fundaltattak, és mint egy abban be öl-
tattak, és abból csiráznak ki; az igaz meg vilá-
gosított okossággal által, abból hozattatnak ki: avag'
olyanok, mellyeknek a' Szent írásban semmi
fundamentoma s magva nem lévén, onnet nem
csiráznak, hanem inkább csak ki tsigaztatnak.
Mi az első rendbeli *Consequentiaikert* prokator-
kodunk, a' másod rendbelieket mint semmire
kellőket meg vettyük.

II. A' *Consequentiaiknak* probáló és murato e-
rejek, a' hit dolgára nevezve, nem füg az emberi
okosságtól, hanem a' szent írástól, melyben
azok fundaltatnak, és a' melyből az igaz okos-
ság által ki hozattatnak.

III. A' kegyelemnek világa mellyet a' szent
írásból veszünk, nem óltya el az okosságnak vi-
lágát; sőt inkább azt segéti, és tökéletességre
viszi.

IV. A' keresztyenségben noha sok dolgokat
kell hinnünk, mellyek a' természetnek világát
felül mullják, mind azon által azok nincsenek
az igaz okosság ellen.

V. Es így noha sok titkait a' keresztyenseg-
nek, a' természeti okosságból meg nem mutat-
hattuk, javallhattuk mind azon által azoknak
hihetőségeket, a' természetből vót sok szép dol-
gokkal, és hasonlatosságokkal: mely nem lehet
meg az igaz okosság nélkül. Az VI.

VI. Elünk azért s elhetünk is a' hit dolgában az igaz okossággal; *non quidem tanquam argumen- ta; sed tanquam instrumento*; az az nem mint próbáló erősséggel, hanem mint eszközzel.

K. Hogy pedig vagy valamely hitnek ágazattya- mak meg mutatására, vagy valamely a' hittel ellen- kezdő vetelkedésnek megtráfolására jó és szabadon le- gyen élne a' Szent írásban fundaltatott. Consequen- tiakkal, miképpen próbáld meg?

F. Haly egy néhány erősségeket.

1. Mert mind maga Christus Urunk, mind az Apostolok és Evangelisták, valamely igazság- nak meg probálásában, vagy valamely hamis- ságnak megtráfolásában, éltenek Consequenti- akkal. Így Szent Pál és Apollos meg probáltak a' Sidok ellen hogy nem más, hanem a' Nazaret- beli Jesus volna amaz igaz Messias. Ugyan- Szent Pál az Athenásbeli sok Istenekezt állató, és fel tamadás tagadó Philosophusokat, sem tra- folta meg Consequentiák nélkül. Maga Chri- stus Urunk mint próbálta a' Saducaeusok ellen, a' fel tamadást, és a' Sidok ellen az ő maga David felet való meltoságot? A' szent írásnak szavait, fundamentomul fel téven, abból ki hozot szép okoskodásokkal dugja be, mind a' ket rendbe- lieknek szajokat.

2. Mert a' keresztyeni hitnek és vallásnak sok tikkelyi és agazati vadnak, mellyek az ő nemek s nevezetek szerént, a' szent írásban írva

nin-

nincsenek; hanem fundamentom szerént ot lé- vén, az igaz okosság által mutogattatnak meg: Azért nem csak szabadon, hanem ugyan szükség- ges elni Consequentiakkal. Nem de nem az e- gesz keresztyenség vallyaé, hogy egy az Isten- allattyaban, de személyeben három? ez hitnek agazattját pedig, sohul azon igekkel, a' szent- írásban írva nem talállyuk: hanem vadnak a' szent írásban oly világos tanu bizonság tetelek, mellyekből hitünknek azt az ágazattját nyilván- ki hozhattuk.

3. A' hitnek agazati, és a' Szent Írás mint nézik egy mást? Ugy mint a' *Conclusio* nézi a' *Premissá- kat* vagy a' *Principiumot*: Tudni való dolog pe- nig, hogy minden *Conclusio* nemek s nevezetek szerént a' *Premissákban* vagy *Principiumokban* nin- csenek, hanem az igaz okosság által hozattatnak ki azokból.

4. A' hit dolgában nincseneké sok vetelke- desek? Nem lehet pedig a' *disputatio Syllogismus* i következés nélkül.

5. Azt kerdem a' Papista embertől kinek a' Consequentiák bűdöflek, ezt a' *Propositio*: *Jesus Nazarenus Virginis Mariae filius est promissus ille mundi Messias*, avagy Isteni hittel hiszi, avagy nem. Az utolsót nem mongya, mert így a' Si- dok és Törökök taborába kellene által menni. Ha az első állattya, avagy azért hiszi, hogy az a' *propositio*, igitől igire, meg vagy on írva a' szent írás-

A 4

írás-

írásban: ha úgy nyissa fel a' szent írást, és mutassa meg; azt pedig soha nem cselekedheti. Avagy azért, hogy a' szent írásban vadnak olyan tanubizonyságok, mellyekből erőssen következik, és ellene mondhatatlan keppen meg mutattathatik, hogy nem más, hanem csak a' Nazaretbeli Jesus amaz igaz Messias: Ha ezért, immár is a' Consequentiáknak, mellyeket eleb kárhoztat vala, helyet ad.

6. Ha magok is az ellenkezők sokat vallanak, mellyeket a' szent írásból ígérül ígére, meg nem mutathatnak, hanem nemely szent írásbéli helyekből ki fatsarni akarnak, helytelenül kívánniak azért in töltöknis, hogy vegyűk elő a' szent írást, és mutassunk meg hol vagyon írva a' Bibliában; hogy nem szabad a' szenteket segítségül hiyni; Nincsen Purgatorium; Nem jó imatkozni a' halottakért; A' Mise nem aldozat &c. Ha annyéra utállyak a' Consequentiákat, kerlek, minden *Consequencia* nélkül mutassák meg a' Sz. Írásból ezt a' Propositionot: *A' Romai Papa Jesus Christumnak is ez földön egyedül való hely tartója; és a' keresztény Anya Szent egyháznak feje.* Mellyet ha cselekeßnek, készek leßünk kezét fogni vélek.

7. Mert a' régi *Ariánus* és *Manichaeus* eretnekek fortelyoskodása volt az: kik vetelkedven az igaz keresztényekkel, semmit nem akartanak hinni, a' mit azon terminusokban a' szent Írásból ezek meg nem mutathatnának. Ezen család mester,

erőseget követik ma a' Socinianusok, kik a' keresztényi hitnek sok trakkelyit meg vetik, ez okon, hogy a' szent írásban nemek s. nevezetek szerént, fel nem talaltatnak. Ez alnok mesteriséggel *Veronae* Jesuita után (ki Galliában ez hamis practicat úgy kaptara úté) akarják ma a' Jesuiták, az eggyűgyűket meg fogni, és keletzében ejteni. Mert ugyanis, valamikor a' Traditiók ellen vélek vetelkedünk, mingyart erre fakadnak ki: Ha (ugymond) a' Szent írás kívül semmit nemkel hinni, nyílsátok fel a' Bibliát; s. mutassatok meg hol vagyon meg írva, hogy csak ket Sacramentom vagyon; hogy csak az hit igazít meg, &c. De vagy nem ertik, vagy álnokul el fordíttyák ez aránt a' mi elménket. Mi ugyan a' hit dolgában, az egy Szent írásnál egyebet nem akarunk be venni: de nem úgy, mint ha csak azokat hinnők, mellyek a' Bibliában írva talaltatnak; hanem azokatis mellyek a' Szent írásnak betűjéből, igaz következes által ki hozattathatnak. De lassuk széleskedéseket az Anti-Consequentiáknak.

K. *A' Consequentiák sokszor veszedelmesek: mert is próbált és meg-csapoztatott dolgot, hogy minden eretnekiségnek eredeti, iffele Consequentiáknak, követke. pártésnek erején fundáltatik: Azért nem bátoroságos élni a' Consequentiákkal.*

F. A' mi sokszor efik a' nem mindenkor: az-ért *ex parvis particularibus* mi következék, meg-

1
mongyák a' *Dialecticusok*. 2. Mi sem fogjuk
pártyokat minden *Consequentiáknak*: mert vad-
nak oly *Consequentiák*, mellyek a' Szentírásból
nem tsiráznak, hanem abból ki-tsigáztatnak;
távol legyenek effélék! Vadnak ismét olyanok,
mellyek önnön magában a' Szent írásban mag-
va szerént vadnak, abból tsiráznak ki, és mint
egy magok kéjén, minden tsigázás és tsáválás
nélkül. onnét folynak ki: ezek mellett szollunk;
és tagadgyuk hogy effélék veszedelmesek vol-
nának. 3. Hogy minden eretnekség a' *Con-*
sequentiákon fundálna magát, a' sem igaz: sőt
a' mint nem régen említők, némely eretnekek
fortélyoskodása volt a' *consequentiákat* meg-ve-
ni.

uz
K. Bizonytalanok efféle Collectiok és *Conse-*
quentiák: azért efféleken semmi sem építhetünk,
és a' hit dolgában vétek nem élhetünk.

F. Meg-engedgyük, hogy a' *Consequentiák*
alat gyakorta sok okokra nézve bizonytalanság
fekherik: De azoknak jó vagy rossz; bizonyos,
avagy bizonytalan voltokrol, honnat kellesek
itileret tenni, majd továbbat meg-értyük.

1-
9. K. Afféle *Consequentiák* nem az Szent írásnak
igaz értelmén, hanem csak az *Vjito Pradikátoroknak*
széleken és elmélkedéseken fundáltak. Azért
azok a' hit dolgában semmi hitelt nem érdemelnek. Bo-
londságis volna lelkünk idvejséget a' *Pradikátorok*
elmélkedésére és *Consequentiájára* bízni.

F. A-

F. Akarnók meg-tudni, mit értsenek a' Szent
írásnak igaz értelmén és magyarázattyan: talám
azt a' mely a' Romai *dévánból* származik; és a'
mellyet *Aquinas Thamás, Scotus, Bonaventura,*
Lombardus, Biel, Occam, és többek effélék kohol-
tanak. A' Romái Doctorok, mely szentül és i-
gazán magyarázzák a' Szent írást, talám lesz má-
szor mondando helyünk rola. Ojjon isten min-
den lelket afféle magyarázatoktul! Mivel azért
fel teszik, mint ha a' Szent írás csak a' Romai
értelemben volna isten szava, tehát csak gyer-
meki módon ezelősködnék. Jova hadgyuk,
hogy nem kel embernek lelki idvejséget a' *Præ-*
dikátorok elmélkedésére és *Consequentiájára* biz-
ni: Ugyanis a' *Consequentiák*, nem a' *Prædikáto-*
rok elmélkedéséről vézik próbalo és hitelre-
méltó erejeket; hanem a' Szent Léleknek tanu-
bizonság tételétül, melyben fundáltatnak.

K. Afféle *Consequentiák* csak az emberi okos-
ságnak *Philosophias Mesterséggel* fundált, tsinált sa-
lalmányi, és költeményi: Azért a' hit dolgában
semmire kellők.

F. Nem igaz hogy az elmének tsupa maró
tsinálmányi volnának: hanem ugy az elmének
munkái, hogy fundamentom szerént legyenek
az írásban szollo Szent Léleknek dictálási. Nem-
is árt hogy a' *Philosophiai* mesterséget alkalmaz-
tattyuk afféle *Consequentiáknak* ki-hozására:
mert a' természeti okosság, mely a' *Philosophiának*
fa

1
fő Principioma, szolgál a' *Theologianak*, mint szolgáló Alszónyanak. Innét szokta volt Alexandriai kelemen mondani a' *Philosophiat* Ur-
szólójének gyepűjének. Lám Szent Davidis azon kéri Istent, hogy tanítsa-meg őtet az okosság-
nak joságára. De micsoda az okosság? Hanem az elmének oly tehetsége, mellyel az igazat az hamistól meg választja; egy dolgot a' másiktól ki hoz. Valakik azért az okosságot mindenestől fogván ki-akarják rekesztetni, a' *Theologiából*, azok az emberből a' hit dolgára nézve bolondot akarnak tsinálni.

uz. K. Afféle Consequentiáknak jó voltáról sem-
bra. mit a' Szent írásban nem találunk; hanem azoknak helyes vagy helytelen voltát, vagy Aristoteles-ből, vagy egyéb emberi elmélkedésből, kel meg mutatni: azért a' hit dolgában kevés a' vagy semmi erejük nem lehet.

E. A' Consequentiáknak jó vagy rossz voltokról, itilletet kel tenni; rész szerént *ex subjecta materia*, azaz, abból a' Szent írásbéli helyből, melyből ki hozattatik: Ugyanis a' *Conclusio* a' *Premissákból* szoktuk meg-itilni. Nem szintén helyessén mondatik tehát, hogy afféle követke-
zéseknek jó voltokról semmit a' Szent írásban nem találunk: Rész szerént ismét az igaz okos-
ságnak *regulaiból*; a' minéműeket *Aristoteles*, s más értelmes *Philosophusok*, nem keveseket c-
lónkben irtanak: mellyeket senki ok nélkül
meg

meg nem vethet, hanem ha minden természeti es mesterségi *Logica*, tellyességgel el-akar temet-
ni: Rész szerént *ex analogia fidei*, azaz, az hitnek *regulájából*: mellyel ha afféle *Consequentiák* egy-
gyeznek, helyesek; ha nem, helytelenek: Rész szerént más Szent írásbéli helyeknek, mellyek afféle *Consequentiákat* erősitik, öszve-vetéséből. Ezek az utak és módok, a' *Consequentiák*nak jó vagy rossz, bizonyos vagy bizonytalan voltokról meg vizsgálására, sokkal egyeneslebbek és bátorságolabbak, hogy nem mint az *Ecclesiá-*
nak pusztá itilleti. Mert mit ércsenek ők az *Ecclesián*, és annak itilletin, alkalmasént, ki-
fakasztja *Peter Cardinál*, a' holot azt írja: *Azért pag*
a' kik leg-tudosabbak, és bölcssebbek közötiünk, azé cselekedezik a' mit Szent Agoston, Szent Bernát, Szent Ieronymus, kik a' Római Pápa itilleti alá vetik írások-
kat és tetteiket. A' honnét vak a' ki által nem láttya, hogy ők minden *Consequentiáknak*, mellyekkel magokis nem ritkán elnek, jó vagy rossz voltát, csak az edgy Római Pápának, ki *Aristoteles*nel mind itillettel, mind tudománnyal gyakorta alá való, itilletitül függesztik fel. Ojjon Isten attól, hogy akar mely Pápa itilletire bizzuk hitünket, és lelki ismérteünket, afféle *Consequen-*
tiákban. Mely kellemes *Consequencia* faragók legyenek a' Pápák, végy egy vagy két példát rula. Azt írja *Moses* a' teremtséről írott könyvben, hogy az Isten Izerze két világosító állatokat, egyi-
egy-
G
v.

11
ai egyiket nagyobbikat; másikat kisebbiket; a'
ed. honnét *Innocentius* Pápa ilyen *Consequentia*t csinál: az isten, úgy mond, két méltóságokat szer-
ze, edgyik a' Papi, másik a' Tsászári; de a' menyivela' Napfényesebb a' Holdnál, annyival a' Pápa méltóságosabb a' Tsászárnál. Bátor mondom, meg-érdemli, hogy *Aristoteles* előtte felkel-lyen, és e' *Consequentia*ért neki süveget vessen.

6. Egyút azt mondgya Urunk Péternek: *Ted a' bi-velyébe a' te fegyveredet.* Innét *Bonifacius VIII.* azt hozza ki, hogy mind a' két, tudni illik, lelki ed. és testi fegyver az *Ecclesiának* hatalmában van gyon. Szintén *Magistralis Conclusio!* Kellyetek fel *Dialecticusok*, mongyatok *Deogratiást* cretteo. *Elaiáfnál* isten szava. *Avagy dicsekedik a' sejsze az ellen a' ki azzal vág? avagy a' fűrészel emeli e magát az ellen a' ki azzal fűrészel?* Ebből *Miklos* Pápa ilyen *Conclusio*t csinál: Azért a' Tsászárnak nem kel magát a' Pápa felet magasztalni. Ezis szintén esztergárban metzet *Consequentia*. Míg azért efféle *Consequentia*kat job formában űrnek, addig hadgyanak békét a' mieinknek az *Anti Consequentia*sták.

K. *Azt* mongyák a' Pápiisták, hogy azokban a' dolgokban, a' mellyeket ő ellenek vitatunk; és a' mellyekben ő tőlök különbözünk csak egy pont sem találunk a' Szent írásban: hanem azok mind csak az álnok *Prædikátorok* álma, bűvös gondolatja, és csalárd *Consequentia*ja.

F. L.

F. 1. Némelleyek azok közül, melyeket kíván-
nak tőlünk, hogymeg mutassunk a' Szent írásból; *Ita*
tudnillik, *hogymeg mutassunk a' Szent írásból; lan*
hogy nem szabad a' szenteket segitségül p.
nincs Purgatorium; nem kel imádkozni a'
halottakért: A Misa nem áldozat &c. nem tzik-
kelyi a' mi hitünknek és vallásunknak; hanem
mi reánk nevezve, csak tagadási azoknak, mellye-
ket a' Papisták hiteknek fundamentomos és id-
veltségben járó ágazatinak hisznek és állatnak
enni. Mivel azért ők az állato felek, mi pedig
Tagadók vagyunk; övek a' próbálás, amaz mon-
das ízerént: *Affirmatio est probare.*

2. A' mellyeket állatunk ellenek; hogy csak
az Hit igazét meg; hogy csak két Sacramentom
vagyon, &c. noha azok azon *terminusokban*
a' Szent írásban nem találunk; vadnak mind
azon által a' Szent írásban oly világos jelenségek,
mellyekből a' mi állatásunknak igazsága meg-
tetzik. A' ki pedig így állatja dolgát, a' nem
Szent írás kívül próbál: Mert sokakat hiszünk,
mellyek a' Szent írásban *explicite, immediate, in* *Ue*
specie, fel nem találunk: de *implicitè, equipol-* *lan*
lenter benne meg vadnak, és belőle ki-hozattat- *quia*
nak. *p. 5*

3. Halá Istennek, nem vagyunk szintén oly
ügyefogyottak, hogy azokban mellyeket ellenek
vitatunk (mert azt kívánnyák hogy bár csak ed-
gyet mutassunk meg a' Szent írásból.) egy né-
hányat világossan meg nem mutathatnánk.
Vég egy néhány példát rula. I. Al-

1. Allattjuk a' Pápiák ellen, hogy senki a maga jó cselekedetiből Isten előtt meg nem igazul: Ezt pedig Szent Pál azon igékkel tanította. 2. Annakokáért a' törvénynek cselekedetiből csak egy test sem igazul meg. Szent Davidis ezen igazságot erőlteti, a' holot azt mondgya: Ne perely Iram a' te szolgálóddal, mert egy igaz sem találhatik te előtted az élők között.

II. Tagadgyák a' Romaiak a' rendeletlen kívánságot bűnnek lenni, az újjá születet emberekben: Mi pedig állattjuk; és erről világos Szent írásunk vagyon Szent Pálnál: A' bűnt nem tudtam, hanem a' törvény által: mert a' gonosz kívánságos nem tudtam volna, ha a' törvény nem mondta volna, Ne kívány.

III. Vitattjuk ugyanazonok ellen: hogy az Isten semmi módon nem szabad ki-képezni, és ábrázolni: Erről pedig Istenünknek nyilvánvaló Szent írásbéli tilalmát mutattjuk. Óltalmazások azért szorgalmasan lelketek: Mert nem láttatok valami hasonlóságot a' napon, melyen az Ur néktek szollot a' Horeben, a' tűz közepéből: hogy néálám meg isalakozván ismállyatok magatoknak faragot hasonlóságot, vagy fersin vagy Asz/zonep képet. Már pedig tudni való dolog, hogy a' Pápiáknál az Atya Isten öreg ember képében szokták ki-ábrázolni.

IV. Aztis állattjuk, hogy tévelygés a' teremtet állatokat, azok között az Angyalokatis; vallás Izeri tisztelettel illetni s-imádni: Ezt

Eztis világos Szent írásból állattjuk: mert Szent Pál szava; Senki iseket el ne tévelyésen, a' Celo kerván alázatossággal, és az Angyaloknak tiszteltet v. 1. által azokban járni a' miket nem látor. etc.

V. Vitattjuk aztis, hogy szabad a' Papnak igaz törvény Izerint való feleségének lenni. Itt sem szabadunk ki a' Szent írásból: Mert Szent Pál írja; A' Püspöknök azért segybetetlennék kel i. Tim. 3. deenni, egy feleségű fersinnek. Ismét: olyannak a' ki az ő házára jó gondot viseltyn, engedelmes fia i. Act. 6. legyenek minden tisztasággal.

VI. Hízuk a' Pápiák ellen, hogy nem érdemes cselekedetünkéből; hanem Istennek ingyen való kegyelméből és ajándékozásából veszizük el az örök életet. Ebbeli hitünkis nyilván való Szent íráson fundáltatik: Ugyanis Szent Pál írja: hogy az Örök élet Istennek ajándéka a' mi Rem. 8. v. 2. v. 2.

VII. A' mi Urunk Jesus Christusnak tisztességére, ugyan azok ellen vitattjuk; hogy nincs több közben-járo Isten között, és az emberek között, ő-nálánál; noha ők ebben a' tisztességben a' Szenteknek is részt adnak. Erről is, mint a' nap fény Szent Pálnál oly világos írásunk vagyon: Mert egy az Isten, egy a' közben-jároi, az Isten és az emberek között, az ember Christus Iesus. s. Tim. 2. 5.

VIII. Vallyuk az ellenkezők ellen, hogy nem szabad semminémű képet vallásnak okáért tisztelni; annál inkább azt tisztelni és imádni. B (mert

1. in (mert ők úgy állattya) Kallé erre Szent írás?
ed. 2. Hald meg Isten önön magát. Idegeny Istenid
3. q. ne legyenek én előttem. Faragok képei ne csinály ma-
4. 20. gának, se valamibafonlatosságot, mely oda fel az ég-
ben vagyon, és a mely a földön it alát, sem azokat,
5. 20. mellyek a vizekben vadnak a földalát. Ne imad-
gyad azokat, se ne isztelljed. A vakondaknál va-
kab, a ki a mi vallásunknak Szent írásbéli igaz-
ságát innét által nem láttya.

6. 1. X. Alhatatoslan tanéttük, hogy az ember-
nek Isten előtt való meg igazulása, nem a tör-
vénybéli igazságban, mely belső igazság; hanem
a Christus hitünk által meg fogot, és Istentől
nánkunk tulajdonittatott igazságban: Ezt pedig
maga példájával igen világoslan állattya Szent
9. Pál, a holot azt mongya: *Estaláltsam ő benne,*
mivel hogy nincsen nekem igazságom, mely a tör-
vénnyől volna; hanem mely a Christusban való hit
által vagyon, az az Istentől való igazságom hit által.

X. Mi vallásunk azis a Romaiak ellen, hogy
it, e világon, még a Szentek közül is, senki nem
léphet, a tökéletességnek arra a grádicsára,
hogy az Isten törvényt éppen és egészlen, be-
töltené: Elég világos írás vagyon pedig erről

1. 1. Szent Jánosnál, mikoron azt mondgya: *Ha az*
10. *mondgyuk hogy nincsen bűn mi bennünk, ma-*
gunkat meg csalljuk, és igazság mi bennünk nincsen:
Ha az mondgyuk hogy nem vétkezünk, hazugá tess-
zük ötet, és az ő bejzedének semmi helye nincsen
bennünk.

bennünk. Es így nem egy, hanem Tíz nevezé-
es Példákkal meg mutatók, hogy azokban mel-
lyeket a Pápisták ellen állatunk és vitatunk, a
Szent írás kívül nem csavargunk. Megfor-
dítván azért a kázzát, miis magunk képébe azt
mondgyuk, ha a Pápisták azok közül mellyeket
mi ellenünk híznak és vallanak, csak edgyet is
a Szent írásból igazán meg próbálnak (minden
Consequentiák nélkül pedig; mert így Kalauznak
tituleti szerént bálványozásban esnek) bátor le-
gyenek öröcké nyertések. Vegyék elő tehát a
Bibliát, és mutassák meg a Szent írásból; Hogy
a Boldog Szentek Isten előtt az élő hivekért ele-
dezzenek; Hogy vagyon *Limbus* és *Purgatorium*;
Hogy hét Sacramentomok vadnak; Hogy a
Mise igaz tulajdonképpen való áldozat; Hogy
az Ur Vacsoráját csak egy szin alát kellesték a
kösségnek ki adni; Hogy halálos bűn a Pap-
nak meg házasodni; Hogy a Romai Pápa a vi-
tézkedő Anyaszentegyháznak Christus Jesztul
rendeltetet feje. De bizony ha meg fokadnak-
is, egyet ezek közül, a Bibliából meg nem mu-
tathatnak. Azért valamit mi ellenünk állatnak
és vittatnak, a csak merő tétovázás, és a Sz. írás
kívül való csavargás.

Ezek így lévén térünk immár a^o
Sáros Pataki Jesuita Paterék rövid MANIFESTUM-ára: mely mennyi lok igazságokkal po-
fogjon

1
fogjon, keresztyén olvasó végy *Manifestum* orrula.
Első Tziganság. Mindeneknek előtt
te nem igazán manifestállyák a' vetélkedésnek
materiáját: mert a' kőtség előtt *publicè* nem volt
vetélkedés a' Szent írásról, hanem az Ur-Vacsorájáról;
leg-közeleb penig arról: Ha az Ur-Vacsoráját két
Szin alatt kellé a' kőtségnek is venni és ki szolgálatni.
Micsoda erősséggel állatta penig dolgát a' Cálvinista Tanító, hallották
mind a' Cálvinista, mind a' Pápista keresztyének:
melyből a' Pápista Tanító sem akkor, sem ennek
utánna magát helyessen ki nem fejthette, s nemis
fejtheti.
Második Tziganság. Azt beszéli a' rövid *Manifestum*,
hogy a' Pápista Tanító arra kényszerítette a'
Cálvinista Tanítókat, hogy a' mit a' Pápisták
ellen hisznek, mutassák meg a' Szent írásból.
E' bizony nyilván való tziganság, mert erről a'
kérdésről, az egész vetélkedésben csak annyi szó
sem volt, mint a' tőke hogy nem szol.
Harmadik Tziganság. Mikor a' Cálvinista
Tanító disputálván az Ur-Vacsorájának két
szin alatt való ki-szolgálatásáról, erősséget
venne, mind Christus Urunknak, ki azt a' Sacra-
mentomot szerzette, példájából, és cselekedeti-
ből; mind penig az elődedi Ecclesiáknak praxis-
fokból, a' Pápista Tanító erre nem tudván igaz
feleletet adni, mint a' roka tsavargásra és szala-
dásra

dásra vévé a' dolgot s azt mondá a' Cálvinista
Opponensnek: *Mivel is valláslok, hogy csak azt kel-*
lőnna' mi a' Szent írásban találunk, hol vagy on ez
meg-írva a' Szent írásban, hogy kőrdönsegesen min-
deneknek két szin alatt kel venni az Ur Vacsoráját.
Erre azt mondá a' Cálvinista Tanító: Nem
szükség. nemis igaz kívánság, hogy azon szokas-
sá berúkkal, azt a' Szent írásból meg-mutassuk.
Oka: mert nem csak azokat kel ítélni hittel
hinnünk, mellyek szorú szóra, ígéről ígére a' Sz.
írásban fel-találtatnak; hanem azokat is, mel-
lyek jó és igaz következtetések által, a' Szent írás-
ból, mint a' keresztyéni hitnek egyedül való fun-
damentomabol, ki-hozattatnak. Erre penig
tanujuk állatá a' nagy Bellarminus Római Car-
dinált, ki ehhez a' dologhoz együt így szólott.
Ad probandum fidei dogma non est necesse, ut expresse Lib.
in scripturis habeatur, modo ex iis aperte colligi pos-
si. Az az: A' hit dolgának meg-probálására, *Purg*
nem szükség hogy a' ki fejezve légyen a' Szent-
írásban, csak abból nyilván hozattathassék ki.
Halván a' Pápista Tanító a' Cálvinista Opponens-
nek ily maga resolutioját, mivel neki idegennek
és más Cálvinista Doctoroknak értelmével el-
lenkezőnek lázék ez a' resolutio, ottan nagy ta-
posással fel-kiálta: Irják fel! irják fel! Mon-
da a' Cálvinista Tanító; Bátor; csak igazán.
A' Rövid *Manifestum* penig tzigányul írta le ilyen
formában: Nem szükség (ugy mond) hogy zo-
rul.

1
1
tul/szora legyen a Szent írásban, a' mit hisznek a' Cálvinisták, hanem elég arra a' CONSEQUENTIA és emberi okoskodás. Tzigány és tsalárd relatio, nálunkis vagyon az *Auto-graphum*, de sokkal különbben. Hogy hogy? Így: A' Cálvinisták azt vallják: nem szükség hogy a' mit hisznek szorul/szor legyen a' Szent írásban, elég ha fundamentom szerint es vagyon.

NEGYEDIK TZIGANSAG. A' Consequentia'knak jo vagy rossz, bizonyos vagy bizontalanságok felől sem volt csak egy szois. Tanujul hijjuk az jege sz ott álló sereget. Tzigányul akarja azért onnet ki fotulni a' *Manifestum* a' Cálvinista hitnek bizonytalanságát.

ÖTÖDIK TZIGANSAG. Mivel azért a' Consequentia'knak mi voltokrul semmi disputatio nem volt, tzigányul hozza bé a' *Manifestum*: *Monda a' Cálvinista: Nincs a' Szent írásban* (tudni illik a' Consequentia) *szorul/szora: de es a' fundamentoma.*

HATODIK TZIGANSAG. Csak egy kukkot sem szollottunk arrul a' vetélkedésben, ha azokban, valamellyeket a' Pápiisták ellen hisznek a' Cálvinisták, próbálhatnáké, valamit meg a' Szent írásból vagy nem: azért nem igaz Conclufiot hoz innen ki a' *Manifestum*. Eből (ugy mond) nyilván ki tetzik, hogy csak emberi vélekedés a' Cálvinisták vallása: mint hogy ők csak egy dolgot sem mutathatnak meg a' Szent írásból, a'

bol, a' mit hisznek a' Pápiisták ellen való. Tsuda *Manifestum* az, mely oly dolgotis manifestál, melyről szó és tracta egy cseppis nem volt. De talám ha kérdésben fel tennők, abból sem szakadnának ki a' Cálvinisták. Lásd oda fellyeb.

HETEDIK TZIGANSAG. Midőn a' Cálvinista Tanétok azt mondták volna, hogy nem csak azokat kel Isteni hittel hinni, a' melyek szorul/szora, ígéről igére a' Szent írásban, írva vadnak, innét nagy álnokul és ravalzul a' *Manifestum* reánk akarja támasztani Confessioinkat, és más Doctorinkat: mint ha mi azoktul, azok mi tőlünk, itt ez aránt különbözének. Sokakat főz rakásra; de mi egy először azt mongyuk arra.

*Quem recitas meus est O Fidentine libellus;
Sed malè cūm recitas, incipit esse tuus.*

Nem csak a' Patáki Tanétoknac *assertio* je az, hanem minden Doctorink ugyan azont vallják mint ezt a' tudos *Chamierus* mindenecek képeiben így adgya előnkben: *Hac Catholicorum* (érti a' Catholicusokkon a' Reformatus Doctorokat.) *est sententia: quam Papista suis verbis exprimentes, negant nos pro certo quicquam habere, nisi quod in divina scriptura expressum invenitur, hoc est, in verbis scriptura: Sic enim Peresius statim ab initio scriptum reliquit, & alii plerique sunt secuti. Et quidem si non sophisticarentur, importuneque syllabas aucuparentur, ac quærent ansem calumniandi, po-*

11
 tokat Disputatoria a' község eleibe ki hiták vol-
 na, amazok közzül edgyik, ki magát főnek tar-
 totta lenni, jo eleve fel-kérkedet velle, hogy így
 s-ig sákban dugja a' Cálvinista Tanitokat, re-
 menséggel elis nyelt és nyert volt immár mindē^{gy}
 győzedelmet: kihez képest alattomba Sipot, do-
 bot, mosár ágyut el-készítetett volt, hogy a' maga
 győzedelmének örömét, a' Cálvinista Tanétok-
 nak gyalázattyokra, ki trombitáltassa, s. meg-
 lűtessē. Lád, nem csak ARTE hanem MARTE-
 is akarta a' dolgot manifestálni. De mivel nem
 színtén reménsége szerint lőt a' Disputationak ki-
 menetele, a' Sipot, dobót, Agyu pukkantást fél-
 re tévén, im mégis nem nyughatik, hanem mint
 ha igen nyertes let volna, *Manifestumot* bocsá-
 tot ki. Noha bizony egy néhány keresztyén Pá-
 pista emberektől hallottuk, hogy nem kíván-
 nak fő Uramtól abban a' nyereiségben.

TJZEDIK TZIGANSÁG. Mire való még-
 is a' rövid Manifestum? csak arra, hogy a' Cal-
 vinista keresztyének eleiben botránkozásnak
 követgördithessen. Tudgya meg mind azon ál-
 tal a' *Manifestator*, nem olyan ingadozó nád szá-
 lak az igaz Calvinisták, hogy akar mely te-mon-
 dádnak szelétől, más felé ragadtassanak. Va-
 gyon-is annyi eszék, hogy a' konkoly hintegető-
 ket, még tudgyák választani az igaz magvetők-
 től.

TIZEN-

TIZENEGGYEDIK TZIGANSÁG. Mi az
 oka, hogy a' *Manifestator*, másokban a' Conse-
 quentiakat kárhoztattya, azonban magais ottan
 ottan két kézzel kapja? Avagy csak az utzán va-
 lo disputatio közben, több szó beszéd között
 azt mondá: *Meg probalom* (ugy mond) a' *Szena-
 irasbul*. hogy *penteken hus nem szabad enni*. mely-
 re midőn mind az *Opponens* túl, mind a' halgato-
 sokaságtul kényszerítettnek, azt mondá: Probá-
 lom ebből, mert Christus Urunk mondgya: *Dic
 Ecclesia*: Az az: mond. meg az Ecclesiának, és ha
 az Ecclesiát nem halgatándgya, legyen te nálad,
 mint pogány és fukar. Halván e' kellemés pro-
 batiót, többire mind el-fakadának nevetve rajta.
 Méltánn is, mert hosszú kötélből csinállyon
 Consequentiát, ha a' pénteki hus nem ételt,
 innét ki-huzhattya

V E G E

Ex Libris Joannis Lendvay
 Post obitum C. Nagy-
 et Békési Anno D.
 1766
 12. Martii

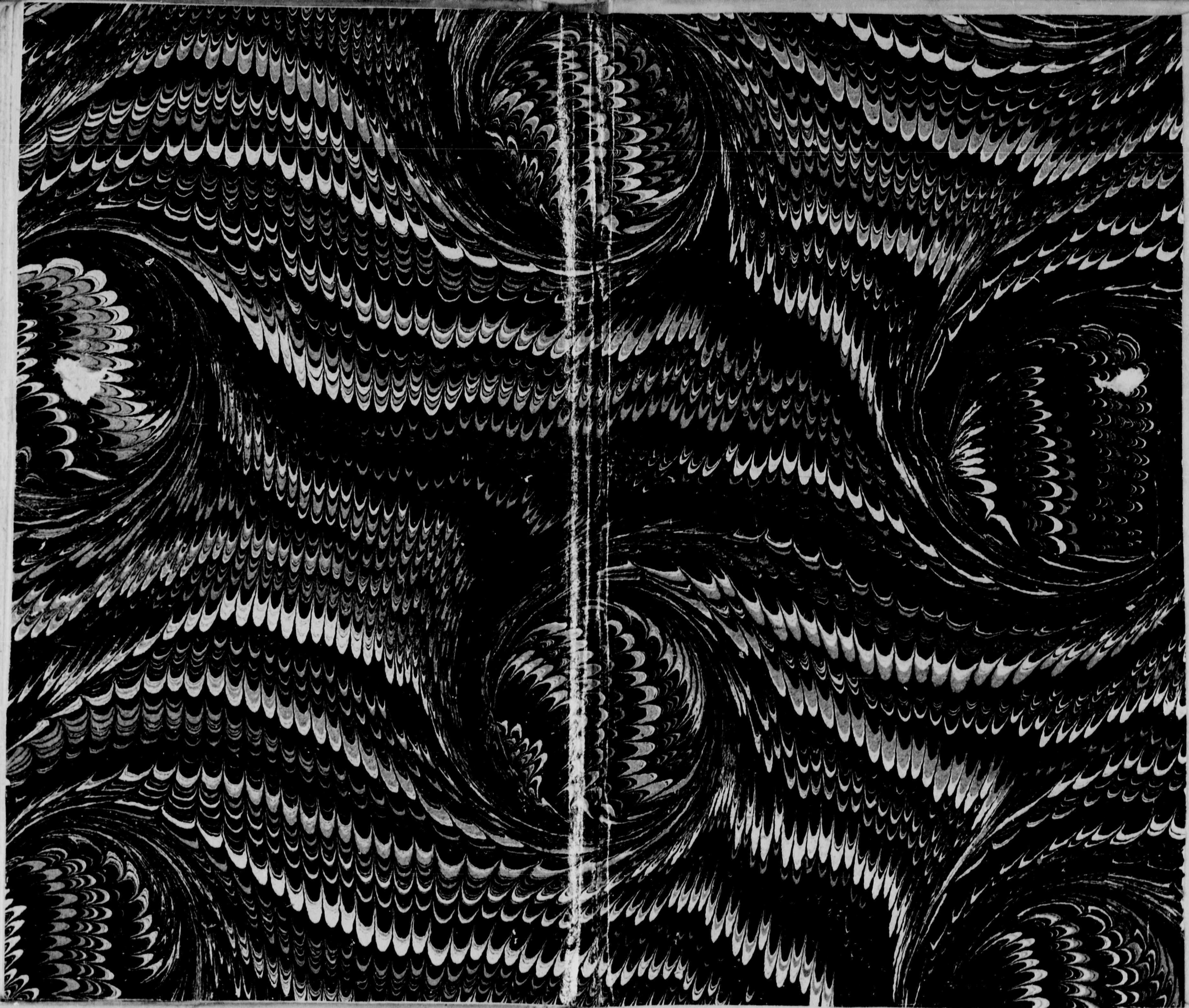
A Magyar nyelv és irodalom
Almás
Georgi

Az Élet

Ad

S

1
PÓSAHAZI JÁNOS

RÖVID TUDOSÉTÁS

A CONSEQUENTIÁK -

RUL

SÁROSPATAK, 1665.

SZK I. 1616.

SZTRIPSZKY

2199/a.

Lh: MTAK -

RÁTH

464.

FINIS
VIEGI